

על כל שטח הסוכה, ולא מצל כלל הסכך שלמעלה.⁽¹⁰⁾

ומקשה הגמרא: **אמר ליה אביי, אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים** — בין שני צוקים גבוהים, שאין שם שמש כלל מחמת צילם של הצוקים, **הכי נמי דלא הוי סוכה** העשויה שם כשרה, כיון שיושב הוא בצל הצוקים ולא בצל סוכה!?

ומתרצת הגמרא: **אמר ליה רבי זירא: התם, בעשתרות קרניים, דל עשתרות קרנים, הרי אם תסלק את ההרים, איכא צל סוכה, יש צל**

מחמת הסכך, ורק מחמת הצוקים שלצידה היא אינה מצלה בפועל. ולפיכך הסוכה כשרה.

אבל **הכא**, בסוכה הגבוהה מעשרים אמה, **דל דפנות, אם נוריד את מחיצותיה, ליכא צל סוכה**. שהרי השמש באה מן הצד מעט, וכיון שהסכך גבוה מעשרים אמה, נכנסת השמש מן הצד ומכסה את כל שטח הסוכה.⁽¹¹⁾

ג. **ורבא אמר, דין זה, שסוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה, למדנו מהכא:**

כמבואר בדף כב ב, "דזווי מלעיל כאיסתרא מלתחת", וכשיש מעט אויר בסכך, נכנס הרבה מאור השמש לסוכה דרכו. אבל עתה, שהדפנות מונעות את השמש מלבא מן הצד, ודאי יש צל סכך. וקא משמע לן רבי זירא, שעל אף שעתה כאשר יש דפנות לסוכה מצל הסכך בסוכה, כיון שנצרך הוא לעזרת הדפנות, ובלעדם הוא לא היה מצל, אין הצל נחשב ככא מן הסכך. וכן כתב הרא"ה.

11. הקשה הר"ן: לטעמו של רבי זירא, שסוכה גבוהה פסולה משום שהנמצא בתוכה יושב בצל הדפנות, היאך נכשיר סוכה קטנה שאין בה אלא ז' טפחים על ז' טפחים? הרי ודאי אפילו אם היא פחותה מעשרים אמה מצלים הדפנות בסוכה, ואין הצל בא מהסכך!?

ומתרץ הר"ן: קים להו לרבנן, שאם אין הסוכה גבוהה עשרים אמה, גם הסכך מגין מעט וממעט את החום.

ובספר הערות להגרי"ש אלישיב כתב: כיון שאילו לא היו דפנות היה הסכך מצל על קרקעיתה, הסוכה כשרה, ואין חסרון בכך שגם הדפנות מצלים.

10. הקשה הריטב"א: לפי המתבאר בגמרא שפסול סוכה גבוהה לרבי זירא הוא מחמת שהשמש באה מן הצדדים והדפנות מצלות בתוכה, אם כן, בחצי היום, כשהשמש באמצע הרקיע ממש, ודאי אין צל דפנות ותהיה הסוכה כשרה אפילו כשהיא גבוהה יותר מעשרים אמה? ואין לומר שכדי להכשיר את הסוכה לא די בכך שבאמצע היום אפשר לשבת בה בצל הסכך אלא צריך שבמשך כל היום יהיה צל הסכך בסוכה ולא צל הדפנות, שהרי אם כך, גם סוכה הפחותה מעשרים אמה לא תהיה כשרה, שהרי בשעה שהשמש נוטה לצד מערב מצלים רק הדפנות בסוכה, ולא השמש!?

ומתרץ הריטב"א: דוקא בתמוז מצויה השמש בחצי היום באמצע השמים ממש, אבל בתשרי וניסן, אפילו בחצי היום השמש נוטה לצדדין, ויש בסוכה צל דפנות ולא צל הסכך.

עוד כתב: "אמנם, בחצי היום אין צל דפנות, אבל צל סכך נמי ליכא". ודבריו צריכים ביאור, שהרי אי אפשר להכחיש את המוחש, ואיך יתכן שאין בסוכה לא צל סכך ולא צל דפנות!?

אלא ביאור דבריו הוא, שאילו היה נוטל את הדפנות, לא היה צל הסכך מיצל בסוכה, שהרי טבעה של השמש שהיא מתפשטת לצדדין,